

ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามทฤษฎีการเรียนรู้
จากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่มีต่อพฤติกรรมแบบพึ่งพาของผู้ป่วยติดยาเสพติด
ของศูนย์บำบัดยาเสพติดในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

นางสาวธาวินี สุพุทธิกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2550
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

EFFECTS OF ORGANIZING NON-FORMAL EDUCATION ACTIVITIES BASED ON TRANSFORMATIVE
LEARNING THEORY ON DEPENDENCE BEHAVIOR OF DRUG ADDICTS IN DRUG DEPENDENCE
TREATMENT CENTERS IN THREE SOUTHERN PROVINCES

Miss Tawinee Suputtikun

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Non-Formal Education
Department of Educational Policy, Management, and Leadership
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2007

Copyright of Chulalongkorn University

501468

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามทฤษฎีการเรียนรู้จากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่มีต่อพฤติกรรมแบบพึ่งพาของผู้ป่วยติดยาเสพติดของศูนย์บำบัดยาเสพติดในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

โดย

นางสาวธาวินี สุพุทธกุล

สาขาวิชา

การศึกษานอกระบบโรงเรียน

อาจารย์ที่ปรึกษา

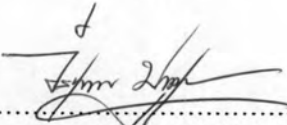
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา

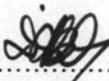
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณะบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. พงษ์สิทธิ์ สิริบรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อาชญญา รัตนอุบล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา)

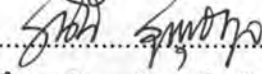

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร. ยิ่ง กীরติบุรณะ)

ธาวินี สุพทุทธิกุล : ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามทฤษฎีการเรียนรู้จากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่มีต่อพฤติกรรมแบบพึ่งพาของผู้ป่วยติดยาเสพติดของศูนย์บำบัดยาเสพติดในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (EFFECTS OF ORGANIZING NON-FORMAL EDUCATION ACTIVITIES BASED ON TRANSFORMATIVE LEARNING THEORY ON DEPENDENCE BEHAVIOR OF DRUG ADDICTS IN DRUG DEPENDENCE TREATMENT CENTERS IN THREE SOUTHERN PROVINCES) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผศ.ดร.วิระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา, 189 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามทฤษฎีการเรียนรู้จากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่มีต่อพฤติกรรมแบบพึ่งพาของผู้ป่วยติดยาเสพติดของศูนย์บำบัดยาเสพติดในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) เปรียบเทียบผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามทฤษฎีการเรียนรู้จากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่มีต่อพฤติกรรมแบบพึ่งพาของผู้ป่วยติดยาเสพติดระหว่างก่อนและหลังการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้ป่วยติดยาเสพติด จำนวน 40 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามทฤษฎีการเรียนรู้จากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่มีต่อพฤติกรรมแบบพึ่งพาจำนวน 20 คน และกลุ่มควบคุมไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมนี้จำนวน 20 คน กลุ่มทดลองจะเข้าร่วมกิจกรรม 2 ระยะ คือ ระยะการดำเนินกิจกรรมเป็นเวลา 33 ชั่วโมง และระยะทดลองปฏิบัติเป็นเวลา 2 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบตามทฤษฎีการเรียนรู้จากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่มีต่อพฤติกรรมแบบพึ่งพาของผู้ป่วยติดยาเสพติด แบบวัดพฤติกรรมแบบพึ่งพา และประเด็นสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติทดสอบค่าที (t-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการของกิจกรรม ได้แก่ (1) ความรู้สึกไม่พอใจกับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ (2) การตรวจสอบตนเอง (3) การประเมินตนเอง (4) การวิพากษ์วิจารณ์ร่วมกัน (5) การค้นหาทางเลือก (6) การวางแผนการปฏิบัติ (7) การศึกษาหาความรู้และทักษะที่ใช้เพื่อดำเนินตามแผน (8) การทดลองปฏิบัติตามแผนและประเมินผลย้อนกลับ (9) การพัฒนาความสามารถและความเชื่อมั่นบทบาทใหม่ (10) การบูรณาการมโนทัศน์ใหม่เข้ากับวิถีการดำเนินชีวิต 2) ผลการทดลองจัดกิจกรรม พบว่า กลุ่มทดลองมีระดับพฤติกรรมแบบพึ่งพาหลังการทดลองต่ำกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาควิชา นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา. ลายมือชื่อนิสิต.....
 สาขาวิชา..การศึกษานอกระบบโรงเรียน..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
 ปีการศึกษา .....2550.....

4983692927 : MAJOR NON-FORMAL EDUCATION

KEY WORD: NON-FORMAL ADUCATION / ORGANIZING ACTIVITIES / TRANSFORMATIVE LEARNING THEORY / DEPENDENCE BEHAVIOR / DRUG ADDICTS

TAWINEE SUPUTTIKUN : EFFECTS OF ORGANIZING NON-FORMAL EDUCATION ACTIVITIES BASED ON TRANSFORMATIVE LEARNING THEORY ON DEPENDENCE BEHAVIOR OF DRUG ADDICTS IN DRUG DEPENDENCE TREATMENT CENTERS IN THREE SOUTHERN PROVINCES. THESIS PRINCIPAL ADVISOR: ASST.PROF. WIRATHEP PATHUMCHAROENWATTANA, PH.D, 189 pp.

The purposes of this study were to 1) develop the non-formal education activities based on Transformative Learning theory on dependence behavior of drug addicts in Drug Dependence Treatment Centers in three southern provinces, 2) compare effects of organizing non-formal education activities based on Transformative Learning theory on dependence behavior of drug addicts between before and after experiment.

This was quasi-experimental research. The subjects were 40 drug addicts. They were divided into 2 groups: 20 were in the experimental group and 20 were in the controlled group. The experimental group participated in 2 phases of the activities: the activities were organized for 33 hours and the practice part for 2 weeks. The research instruments were the planning of organizing activities based on dependence behavior of drug addicts, the dependence behavior test, and the focus groups questions. The data were analyzed by using Means ($\bar{X}$), Standard Deviation (S.D.), and independent-samples t (t-test) at .05 level of significance.

The results of this study were 1) the activities processes were (1) disorienting Dilemma (2) self-examination (3) critical assessment (4) recognition that others have shared similar transformations (5) exploration of new roles or actions (6) development of a plan for action (7) acquisition of knowledge and skills for implementing the plan (8) tryout of the plan (9) development of competence and self-confidence in new roles (10) reintegration into life on the basis of new perspectives, 2) the results of organizing activities of this study were that the experimental group had dependence behavior level after experiment lower than before experiment at .05 level of significance.

Department.. Educational Policy, Management, and Leadership... Student's signature... *Tawinee Suputtikun*
Field of study .....Non-formal Education.....Principal Advisor's signature... *Wirathep P.charoenwattana*
Academic year .....2007....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือ แก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล และ ดร.ยิ่ง กิรติบุรณะ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ให้คำแนะนำและปรับปรุงวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความกรุณาตรวจพิจารณาและปรับปรุงเครื่องมือในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดจังหวัดสงขลา นางบุษบา บุญญามณี ผู้อำนวยการศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดจังหวัดปัตตานี และเจ้าหน้าที่บำบัดทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ตลอดจนให้ความอบอุ่นเป็นกันเองกับผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่สนับสนุน ถ่ายทอดความรู้วิทยาการอันมีค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยและการดำเนินชีวิต

ขอขอบพระคุณ พี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ ที่ให้คำแนะนำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนทุกๆ คำพูดที่เป็นกำลังใจให้กับผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ นางมัลลี และนายสุชน สุพุทธิกุล มารดาและบิดา นายธีวินท์ สุพุทธิกุล พี่ชาย และนางผ่องศรี เรืองภิญโญพันธ์ คุณน้า ที่ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ อยู่เคียงข้างผู้วิจัย มาโดยตลอด ทำให้งานวิจัยครั้งนี้ประสบความสำเร็จด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ

บทที่

1. บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	10
3. สมมติฐานของการวิจัย.....	10
4. ขอบเขตของการวิจัย.....	12
5. ข้อตกลงเบื้องต้น.....	12
6. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	12
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	13
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
1. แนวคิดและแนวทางในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	15
1.1 ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	15
1.2 แนวคิดและแนวทางเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	18
1.3 การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ใหญ่.....	22
2. แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้จากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์.....	25
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้จากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์.....	25
2.2 กระบวนการเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนมโนทัศน์.....	26
2.3 บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนตามทฤษฎีการเรียนรู้จากการ ปรับเปลี่ยนมโนทัศน์.....	30
3. แนวคิดเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านจิตใจ.....	31
3.1 การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด.....	31
3.2 การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านจิตใจ.....	34

บทที่

3.3 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมแบบพึ่งพา.....	36
4. ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดจังหวัดปัตตานี.....	43
4.1 ประวัติศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดจังหวัดปัตตานี.....	43
4.2 รูปแบบการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพของศูนย์บำบัดรักษายาเสพติด.....	45
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	51
5.1 งานวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้จากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์.....	51
5.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านจิตใจของผู้ติดยาเสพติด.....	54
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	60
3. วิธีดำเนินงานวิจัย.....	61
1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	61
2. การพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	61
2.1 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	61
2.2 กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	62
2.3 การดำเนินการจัดกิจกรรมและเก็บรวบรวมข้อมูล.....	79
2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
4. ผลการวิเคราะห์.....	86
1. ผลการพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามทฤษฎีการเรียนรู้จากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่มีต่อพฤติกรรมแบบพึ่งพาของผู้ป่วยติดยาเสพติดของศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้.....	87
2. ผลการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามทฤษฎีการเรียนรู้จากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่มีต่อพฤติกรรมแบบพึ่งพาของผู้ป่วยติดยาเสพติดของศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้.....	93
2.1 เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมแบบพึ่งพา ก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	93
2.2 เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมแบบพึ่งพาของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการทดลอง.....	97
2.3 เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมแบบพึ่งพาหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	106

บทที่

3. ผลการสนทนากลุ่มเพื่อตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมแบบพึ่งพาของผู้ป่วยติดยาเสพติดของศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดของศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนตามทฤษฎีการเรียนรู้จากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น.....	109
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	115
1. สรุปผลการวิจัย.....	119
2. อภิปรายผลการวิจัย.....	125
3. ข้อเสนอแนะ.....	133
รายการอ้างอิง.....	136
ภาคผนวก.....	144
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	145
ภาคผนวก ข จดหมายขอความร่วมมือในการตรวจเครื่องมือและเก็บข้อมูลการวิจัย.....	147
ภาคผนวก ค แผนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามทฤษฎีการเรียนรู้จากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่มีต่อพฤติกรรมแบบพึ่งพาของผู้ป่วยติดยาเสพติดของศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้.....	155
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	184
- แบบวัดพฤติกรรมแบบพึ่งพา.....	185
- ประเด็นในการสนทนากลุ่ม.....	186
ภาคผนวก จ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS.....	188
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	189

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	กิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามทฤษฎีการเรียนรู้จากการปรับเปลี่ยน มโนทัศน์ที่มีต่อพฤติกรรมแบบพึ่งพา.....	64
2	ผลการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแผนการ จัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามทฤษฎีการเรียนรู้จากการปรับเปลี่ยน มโนทัศน์ที่มีต่อพฤติกรรมแบบพึ่งพา.....	65
3	จำนวนข้อคำถามแยกตามองค์ประกอบของพฤติกรรมพึ่งพาทั้ง 5 ด้าน.....	70
4	ผลการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของแบบวัด พฤติกรรมแบบพึ่งพา.....	71
5	ประเด็นคำถามแยกตามกระบวนการในการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบ โรงเรียนตามทฤษฎีการเรียนรู้จากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่มีต่อพฤติกรรมแบบ พึ่งพาของผู้ป่วยติดยาเสพติด.....	75
6	ประเด็นคำถามแยกตามองค์ประกอบของพฤติกรรมพึ่งพา 5 ด้าน.....	76
7	ผลการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนี IOC ของประเด็น ในการสนทนากลุ่ม.....	77
8	ขั้นตอนการดำเนินการ.....	80
9	แผนการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนตามทฤษฎีการเรียนรู้จากการ ปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่มีต่อพฤติกรรมแบบพึ่งพาของผู้ติดยาเสพติด.....	89
10	เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมแบบพึ่งพาก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุม.....	93
11	เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมแบบพึ่งพาของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการ ทดลอง.....	97
12	เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมแบบพึ่งพาของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการ ทดลองจำแนกตามองค์ประกอบด้านพึ่งพาผู้อื่นเกินจำเป็น.....	101
13	เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมแบบพึ่งพาของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการ ทดลองจำแนกตามองค์ประกอบด้านกังวลกับการถูกทอดทิ้ง.....	102
14	เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมแบบพึ่งพาของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการ ทดลองจำแนกตามองค์ประกอบด้านขาดความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถ ในการริเริ่ม.....	103

15	เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมแบบพึ่งพาของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการทดลองจำแนกตามองค์ประกอบด้านคล้อยตามและมีการคบค้าสมาคมแบบยอมตาม.....	104
16	เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมแบบพึ่งพาของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการทดลองจำแนกตามองค์ประกอบด้านหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ.....	105
17	เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมแบบพึ่งพาหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	106
18	กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามทฤษฎีการเรียนรู้จากการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่มีต่อพฤติกรรมแบบพึ่งพาของผู้ป่วยติดยาเสพติด.....	121